Лексикографічні джерела:

ОШ – Ожегов С. И., Шведова Н. Ю. Толковый словарь русского языка / Российская АН; Российский фонд культуры. Москва : АЗЪ, 1994.

СУМ – Словник української мови : в 11 т. Київ : Наукова думка, 1970–1980. URL: http://sum.in.ua/

МАС – Словарь русского языка : в 4 т. / под ред. А. П. Евгеньевой. Москва : Русский язык, 1985–1988.

БАС – Словарь современного русского литературного языка : в 17 т. / Ленинград : Изд-во Академии наук СССР, 1950–1965.

РСС – Русский семантический словарь, Толковый словарь, систематизированный по классам слов и значений. Ин-т рус. яз.; Под общей ред. Н. Ю. Шведовой. Москва, 2002.

CD – Collins English Dictionary. URL: https://www.collinsdictionary.com

MWD – Merriam-Webster's Learner's Dictionary. URL: http://www.learnersdictionary.com

LD – The Longman Dictionary of Contemporary English. URL: http://www.ldoceonline.com

Кучеренко О.В.
студентка,
Науковий керівник: **Волощук І.П.**
кандидат філологічних наук, доцент,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ОБРАЗНІ ЗАСОБИ ВІДТВОРЕННЯ КОНЦЕПТУ BRITAIN У ТРИЛОГІЇ М. ДОББСА «КАРТКОВИЙ БУДИНОК»

Британія – у минулому могутній колоніаліст, провідна індустріальна держава світу, а нині один з ключових гравців на світовій політичній арені, продовжує привертати увагу міжнародної спільноти після оголошення про свій намір вийти з ЄС. Насправді, досить радикальна позиція щодо Брекзиту та невдоволення домінуванням Брюсселя у геополітичному, економічному, стратегічному тощо векторах розвитку країни бере свій початок ще з часів становлення ідеології так званого «тетчеризму», про що відверто, іронічно висловлюється автор трилогії

«Картковий будинок» Майкл Доббс. Письменник декілька десятиліть поспіль був одним з помітних фігур в парламенті Британії, працював заступником голови Консервативної партії, а також радником «залізної леді» Маргарет Тетчер.

Дослідження та виокремлення найбільш чисельних образних засобів осмислення та відтворення художнього концепту-топоніма BRITAIN у текстах трилогії «Картковий будинок» **має на меті** розкрити специфіку індивідуально-авторського світосприйняття, його об'єктивації у художньому дискурсі мовними одиницями з емоційно-експресивною й оціночною семантикою, що формують образ Британії; розглянути їх смислові, символічні, ціннісні, етнокультурні домінанти у зрізі синхронії, роки після відставки 71-го прем'єр міністра: *When Margaret Thatcher at last ran out of handbag time and was forced to retire, they were desperate for a change of style. They wanted a new fashion. Something less abrasive, less domineering* [1].

У нашій роботі ми розглядаємо концепт BRITAIN як структурне поняття, яке має власний ментальний образ, що об'єктивується в мовленні. Укладений корпус текстів трилогії «Картковий будинок» дозволяє встановити, що специфіка образного осмислення концепту BRITAIN пов'язана з географічним положенням країни, а саме з її ізольованістю від континенту. На нашу думку, територіальна відокремленість сприяла виникненню етноцентризму, тобто тенденції сприймати світ таким чином, щоб своя етнічна група (британці) опинялася в центрі всього, а всі інші (зокрема, представники європейських держав) порівнювалися з нею, або оцінювалися, посилаючись на Британію: *Great Britain. Not simply another anonymous land indistinguishable from the others* [3]. Звідси, М.Доббс виділяє наступні когнітивні кластери:

БРИТАНІЯ Є ВИЗВОЛИТЕЛЬ: *Our stubbornness <u>saved</u> Europe then. And the British Prime Minister wasn't booed in the streets after we'd <u>liberated</u> Paris, they got down on their knees and gave thanks!* [3];

БРИТАНІЯ Є ГОДУВАЛЬНИК: *We've been trying <u>to stuff our brothers in Brussels</u> for years* [3]*;*

БРИТАНІЯ Є ВЗІРЕЦЬ для наслідування, зокрема для мігрантів-вихідців з держав Британської Співдружності: *I feel more a part of this country and its culture than ever I could back in modern India. I wake up <u>grateful every day that I can call myself a British citizen</u> and educate my children in British universities* [1]*;*

БРИТАНІЯ НЕ Є ЄВРОПА, що актуалізується шляхом протиставлення *we::they, Britain::Brussels.* Компонент зазначеної бінарної опозиції Брюссель як де-факто столиця Європейського Союзу характеризується яскраво вираженою пейоративною конотацією та є прикладом вербалізації упередженого ставлення: *Brussels became nothing more than a bureaucratic brothel where the entire continent of Europe meets to screw each other for as much money as possible* [3]; *British are well known for being the best and most strong opponents of interfering bureaucrats in Brussels* [2]. Варто відзначити атрибутивну номінацію «*interfering*», *покликану* емфатизувати характер впливу представників Європарламенту як такий, що заважає, є зайвим і небажаним. Різко негативне ставлення до столиці ЄС актуалізується також на ідіоматичному рівні: *It's about time we had another shot at putting Brussels back in its box* [2], тобто «поставити Брюссель на місце». Крім того, М.Доббс зображує Британію як унікальну, могутню державу, що прямо впливає на події світу та діє за власними уподобаннями: *[…] we in Britain set our face against the fashion in Europe* [3] (номінується пропозицією, що несе метафоричне значення).

БРИТАНІЯ Є АРБІТР, про що йдеться у сюжетній лінії про кіпрське питання – Британія виступає неупередженою стороною, своєрідною Фемідою у територіальному конфлікті між греко-кіпріотами та турко-кіпріотами стосовно поділу острова Кіпр, що до 1960 р. перебував під британським колоніальним управлінням: *The old colonial ruler, the country both Greeks and Turks mistrust equally. They'll choose two of the judges each, with Britain as the impartial fifth* [3]. З часів відставки М. Тетчер, з якої беруть початок події, описані у «Картковому будинку», і донині Сполучене королівство володіє 3% територій Кіпру, які використовуються для розміщення військових баз.

Наступними за чисельністю використання є *персоніфіковані метафори*, у яких Британія осмислюється як особа й особистість, яка може чогось хотіти, прагнути: *His only plan is to cross his fingers and hope that neither the Russians nor the trade unions break wind too loudly. Is that what you think Britain really wants?;* щось вимагати: *Napoleon had asked for lucky generals and Britain could demand no less*; заслуговувати на щось: *If it is a sin to believe that Britain deserves a better form of politics, then condemn me and throw away the key;* думати: *He wanted to know what Britain really thought*; спрямовувати увагу: *I had planned to make a speech drawing Britain's attention to the growing divisions within the country;* має права: *This country [Britain] has a right to expect more of the governing*

Party than this ferrets-in-a-sack routine; має репутацію і боїться її заплямувати: *What will it do to the reputation of Britain to have its Prime Minister booed through the streets?;* має велике серце: *Britain has too big heart to be beholden for so long to one man;* може бути вдячною: *The country is grateful and all that, but really it's time for some new blood;* може стикатися з проблемами та негараздами: *dashing around the country making speeches about the challenges facing Britain in the next decade;* може приймати накази вступати в бій: *The telephone beside him could summon statesmen to their fate or command the country to war.*

Отже, індивідуально-авторські інтенції М. Доббса щодо зображення цілісного образу Британії у трилогії «Картковий будинок» репрезентовано такими когнітивними кластерами: БРИТАНІЯ Є ВИЗВОЛИТЕЛЬ, БРИТАНІЯ Є ГОДУВАЛЬНИК, БРИТАНІЯ Є ВЗІРЕЦЬ, БРИТАНІЯ НЕ Є ЄВРОПА, БРИТАНІЯ Є АРБІТР. Найбільш популярними образними засобами вербалізації концепту BRITAIN, з точки зору чисельності, виступають персоніфіковані метафори, зокрема ті, у яких Британія виступає осмислюється як особистість, що може прагнути, вимагати, заслуговувати на щось, відстоювати свої права тощо.

Список використаних джерел:

1. Dobbs Michael. House of Cards. – HarperCollins Publishers, 2011. – 384 p.
2. Dobbs Michael. To Play the King. – HarperCollins Publishers, 2014. – 320 p.
3. Dobbs Michael. Final Cut. – HarperCollins Publishers, 2015. – 480 p.